

ADULT EDUCATION IN CROATIA: STATE AND TRENDS

OBRAZOVANJE ODRASLIH U HRVATSKOJ: STANJE I TRENDOVI

JELEC RAGUZ, Mirjana

Abstract: *In today's rapid changes in economy and society as well as during the present ageing of Croatian and European population, the concept of lifelong learning and adult education is getting more attention. The reason is that rapid progress of science, technology, innovation, globalization and integration processes are quickly making the learning and knowledge that people acquire during their initial formal education obsolete. Lifelong education is therefore largely a response to the needs of the economy. Because of the mentioned facts, this paper aims to determine the state and trends in lifelong adult education in Croatia and indicate the importance and role of adult education in the knowledge society and modern market economy.*

Key words: *lifelong learning, lifelong education, adult education, Croatia, European Union*

Sažetak: *U današnje vrijeme ubrzanih promjena u gospodarstvu i društvu općenito kao i u vrijeme ubranog starenja hrvatskog i europskog stanovništva dolazi do značajnijeg pridavanja pažnje konceptu cjeloživotnog obrazovanja i obrazovanja odraslih. Razlog je u tome što ubrzani napredak znanosti, tehnologije, inovacija, procesi globalizacije i integracije brzo čine učenje i znanje koje su ljudi stekli svojim početnim formalnim obrazovanjem zastarjelim. Cjeloživotno je obrazovanje stoga u velikoj mjeri odgovor na potrebe gospodarstva. Iz navedenih razloga ovaj rad ima za cilj utvrditi stanje i trendove u obrazovanju odraslih u Hrvatskoj te ukazati na značaj i ulogu cjeloživotnog obrazovanja odraslih u društvu znanja i suvremenom tržišnom gospodarstvu.*

Ključne riječi: *cjeloživotno učenje, cjeloživotno obrazovanje, obrazovanje odraslih, Hrvatska, Europska unija*

1. Uvod

Rad *Obrazovanje odraslih u Hrvatskoj: stanje i trendovi* ima za cilj analizirati stanje na području obrazovanja odraslih, utvrditi trendove te ukazati na značaj i ulogu obrazovanja odraslih u suvremenom tržišnom gospodarstvu. Rad je koncipiran u nekoliko cjelina. Nakon uvodnog razmatranja u drugoj se cjelini prikazuje konceptualno određenje i razgraničenje pojmova cjeloživotno učenje i cjeloživotno obrazovanje. U trećem se dijelu rada definira i naglašava značaj obrazovanja odraslih u suvremenom tržišnom gospodarstvu. U poglavlju prije zaključnih razmatranja prikazan je zakonodavni, strateški i institucionalni okvir obrazovanja odraslih u Hrvatskoj te statistički pokazatelji koji idu u prilog tvrdnji kako obrazovanje odraslih u Hrvatskoj čini jedan od najzapuštenijih dijelova obrazovnog sustava.

2. Konceptualno određenje pojmova cjeloživotno učenje i cjeloživotno obrazovanje

Današnji je suvremeni i globalni svijet izložen stalnim promjenama koje se događaju u svim sferama gospodarskog i društvenog života. Stalne promjene rezultat su rapidnog napretka u razvoju znanosti, tehnologije, inovacija, procesa integracije i globalizacije. Nekada su radniku, primjerice u industrijskom društvu, znanja koja je stekao za vrijeme formalnog obrazovanja bila dovoljna i mogla su potrajati cijeli život. Međutim, danas takva očekivanja nisu opravdana. Napredak znanosti i tehnologije i preobrazba industrijskih društava u društva znanja brzo dovode do zastarijevanja znanja stečenog u formalnom obrazovanom procesu te dovode do potrebe kontinuiranog usavršavanja i stručnog obrazovanja.

Spomenuti razlozi opravdavaju danas sve prisutnu koncepciju cjeloživotnog učenja i cjeloživotnog obrazovanja. Budući se ta dva pojma često upotrebljavaju kao sinonimi u daljnjem će se tekstu pokušati pojasniti njihova osnovna razlika. Za njihovo je razumijevanje najprije potrebno razjasniti odnos između pojmova formalno i neformalno obrazovanje te informalno učenje.

Formalno se obrazovanje odvija u različitim obrazovnim institucijama i njegovim se završetkom stječu priznate diplome i kvalifikacije.[1] Drugim riječima, formalno obrazovanje obuhvaća predškolski odgoj i obrazovanje, obvezno osnovnoškolsko obrazovanje, srednjoškolsko obrazovanje, više i visoko obrazovanje te poslijediplomsku razinu naobrazbe. Neformalno se obrazovanje odvija kao nadopuna formalnom sustavu obrazovanja te obično ne vodi stjecanju službenih potvrda.[1] Radi se također o organiziranom obliku naobrazbe, kao i kod formalnog obrazovanja, a obuhvaća različite oblike tečajeva, seminara, učenje stranih jezika, osposobljavanje za rad na računalu i slično. Za razliku od formalnog i neformalnog obrazovanja informalno učenje nije organizirani oblik naobrazbe već predstavlja svakodnevnu pojavu koja se odvija svjesno ili nesvjesno, a obuhvaća samostalno učenje uz pomoć knjiga, časopisa, radija, televizije, interneta i drugih medija.

Objašnjenje formalnog i neformalnog obrazovanja te informalnog učenja olakšava definiranje koncepta cjeloživotnog obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Cjeloživotno

obrazovanje obuhvaća formalno i neformalno obrazovanje, dok cjeloživotno učenje obuhvaća pored formalnog i neformalnog obrazovanja i informalno učenje te je stoga širi pojam od koncepta cjeloživotnog obrazovanja. U tom kontekstu, obrazovanje odraslih čini sastavni dio cjeloživotnog obrazovanja i učenja.

3. Značaj obrazovanja odraslih u suvremenom tržišnom gospodarstvu

U hrvatskom Zakonu o obrazovanju odraslih obrazovanje odraslih obuhvaća cjelinu procesa učenja odraslih namijenjenih: ostvarivanju prava na slobodan razvoj osobnosti; osposobljavanju za zapošljivost: stjecanju kvalifikacija za prvo zanimanje, prekvalifikaciji, stjecanju i produbljivanju stručnih znanja, vještina i sposobnosti; osposobljavanju za aktivno građanstvo te čini dio jedinstvenog obrazovnog sustava Hrvatske.[2]

Obrazovanje odraslih ima dvije glavne funkcije. Jedna je kompenzacijska funkcija, a druga je funkcija daljnjeg trajnog obrazovanja i odgoja. Kompenzacijska se funkcija sastoji u temeljnom osposobljavanju odraslih, odnosno u nadoknađivanju obrazovnih zaostataka i propusta u mladosti.[3] Radi se o završavanju nižih obrazovnih razina koje nisu završene na vrijeme, stjecanju određenih kvalifikacija, prekvalifikaciji nezaposlenih osoba koje imaju suficitarna zanimanja te se zbog toga ne mogu zaposliti. Budući su takve osobe najčešćim kandidatima za klasu socijalno isključenih u društvu, mjerama poticanja njihovog obrazovanja trebalo bi se nastojati ispraviti takvu nepravednost. Druga funkcija obrazovanja odraslih je funkcija daljnjeg trajnog (kontinuiranog) obrazovanja koja se sastoji u stjecanju novih znanja, vještina te vrijednosti, stavova i navika kojima se odrasla osoba osposobljava za uspješno suočavanje s novim zahtjevima što su rezultat znanstvenog, tehnološkog, društvenog, političkog i kulturnog razvoja.[3] Funkcija se daljnjeg usavršavanja sastoji u cjeloživotnom osposobljavanju za uspješno prilagođavanje sve bržim promjenama na radnom mjestu u suvremenom društvu znanja.

Ubrzane promjene u gospodarstvu i društvu te ubrzano starenje stanovništva razlogom su pridavanja sve veće pažnje konceptu cjeloživotnog obrazovanja. Problem je u tome što zbog izrazitog starenja stanovništva ono neće moći biti zamijenjeno mladom radnom snagom na tržištu rada. Stoga je trajno obrazovanje u velikoj mjeri odgovor na potrebe gospodarstva. Tvrtke time dobivaju kvalificiraniju radnu snagu potrebnu da ne bi morali otpuštati radnike. Istodobno, takav koncept ne samo da je odgovor potrebama gospodarstva nego i nama kao pojedincima iz razloga što nam daje mogućnost da moderniziramo svoja znanja i povećanom zaradom poboljšamo svoj životni standard. Opisani razlozi koji govore o značaju obrazovanja odraslih u suvremenom društvu, opravdavaju središnje istraživačko pitanje u radu: Postoje li u Hrvatskoj razvijeni trendovi kontinuiranog usavršavanja radne snage i/ili nadoknađivanja obrazovnih zaostataka i propusta u mladosti, kao što je to slučaj u razvijenim zemljama?

4. Stanje i trendovi u obrazovanju odraslih u Republici Hrvatskoj

4.1. Zakonodavni, strateški i institucionalni okvir obrazovanja odraslih u Hrvatskoj

Razvoj obrazovnog sustava u Hrvatskoj implicira nekoliko glavnih ciljeva od kojih je jedan od važnijih povećanje mogućnosti uključivanja odraslih u obrazovni sustav. Obrazovanje odraslih ima veliku ulogu u zadovoljavanju potreba na tržištu rada. Obzirom da je u Hrvatskoj primjetna velika stopa nezaposlenosti te neodgovarajuća obrazovna struktura radne snage, potrebno je omogućiti odraslomu stanovništvu razvijanje znanja, stručnosti i sposobnosti potrebnih za život i rad u suvremenom tržišnom gospodarstvu.

Dugo je godina poticanje odraslih na obrazovanje, u smislu nastavka ranije započetog obrazovanja ili prekvalifikacije, bilo zanemarivano. Opredijeljenost je Hrvatske za članstvo u Europskoj Uniji konačno dovela do prihvaćanja koncepta cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih. Krajem 2004. godine Vlada Republike Hrvatske usvojila je Strategiju obrazovanja odraslih čime je država preuzela odgovornost za poticanje obrazovanja odraslih i kulturu cjeloživotnog učenja.[4] Na temelju Strategije doneseni su i odgovarajući akcijski planovi za provedbu iste. Tri godine nakon donošenja Strategije i akcijskog plana obrazovanja odraslih izrađen je prijedlog Zakona o obrazovanju odraslih koji je stupio na snagu 20. veljače 2007. godine. Zakon, donosi i neke nove odredbe:

- obrazovanje odraslih postaje sastavni dio cjelokupnog sustava obrazovanja u Republici Hrvatskoj što omogućuje vertikalnu prohodnost,
- pravo zaposlenika na obrazovni dopust te sudjelovanje svih u financiranju obrazovanja,
- partnerstvo – sudjelovanje svih relevantnih čimbenika u kreiranju mjera za poboljšanje i razvoj obrazovanja odraslih.[2]

Potrebni institucionalni okvir obrazovanja odraslih u Hrvatskoj osiguran je osnivanjem Agencije za obrazovanje odraslih i imenovanjem Vijeća za obrazovanje odraslih kao savjetodavnog tijela Vlade Republike Hrvatske 2007. godine. Svrha osnivanja Agencije za obrazovanje odraslih je modernizacija sustava obrazovanja odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja radi pojačavanja i osnaživanja zapošljavanja i kvalitete u obrazovanju, a posebice osiguravanje mogućnosti za dostupnost obrazovanja pod jednakim uvjetima za sve. Cilj Agencije za obrazovanje odraslih je bolje institucionalno praćenje, razvoj, vrednovanje i unapređenje sustava obrazovanja odraslih u Hrvatskoj.[5]

Obrazovanje odraslih prema Zakonu o obrazovanju odraslih (Narodne novine 17/07) mogu provoditi pučka otvorena učilišta, osnovne škole, srednje škole, visoka učilišta, škole stranih jezika, ustanove za smještaj i skrb osoba s posebnim potrebama te peneloške i druge ustanove ukoliko ispunjavaju uvjete propisane spomenutim Zakonom.

4.2. Stanje i trendovi obrazovanja odraslih u Hrvatskoj

Prikazujući strateški, zakonodavni i institucionalni okvir cjeloživotnog obrazovanja odraslih u Hrvatskoj može se zaključiti kako je napravljen znatan pomak u pogledu

promoviranja istog. Međutim, ukoliko se uzmu u obzir statistički pokazatelji može se vidjeti kako je situacija u spomenutom području prilično katastrofalna. Posebice je to vidljivo kod međunarodnih usporedbi. Na razini Vlade uglavnom se prikazuju samo pozitivne strane ovoga procesa koji se prikazuje kao izlaz za sve probleme. Međutim i Strategija i Akcijski plan se samo nadovezuju na europske dokumente te predstavljaju praćenje europskih trendova u izgradnji početne pozicije, a u smislu pomaka u obrazovanju odraslih je vrlo malo ili gotovo ništa napravljeno.

U daljnjem se tekstu prikazuju statistički pokazatelji koji idu u prilog postavljenoj tvrdnji. Potrebno je također napomenuti kako su istraživanja obrazovanja odraslih u Hrvatskoj izrazito deficitarna te da nedostaju čak i osnovni statistički pokazatelji s brojem organizacija koje se bave obrazovanjem odraslih, brojem i profilom polaznika i slično. U tom je smislu iznimno teško prikazati stvarno stanje i trendove koji postoje u Hrvatskoj. Statistikom vezanom uz to područje trebala bi se baviti i novoosnovana Agencija za obrazovanje odraslih, međutim u ovom trenutku još uvijek ne raspolažu potrebnim pokazateljima.

Za početak analize stanja potrebnim je, prije svega, prikazati dostignutu razinu obrazovanosti hrvatskog stanovništva. Iako se, promatranjem kretanja obrazovne strukture cjelokupnoga hrvatskoga stanovništva u razdoblju od 1981. do 2001. godine, može uočiti trend poboljšanja razine obrazovanosti, potrebnim je istaknuti kako je ista i dalje iznimno nepovoljna. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine oko 19% stanovništva starijeg od 15 godina jest bez škole ili s nepotpunom osnovnom školom. Ukoliko im se pridodaju oni sa završenom samo osnovnom školom, dobijemo brojku od 40% stanovništva s izrazito nepovoljnom obrazovnom razinom. U tom je smislu iznimno bitno sudjelovanje odraslih u osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju kako bi se poboljšala razina obrazovanosti i kako bi se unaprijedila konkurentnost hrvatske radne snage.

	1981.	1991.	2001.
Ukupno	100,0	100,0	100,0
Bez školske spreme	8,5	5,3	2,9
1-3 razreda osnovne škole	5,0	3,3	4,5
4-7 razreda osnovne škole	32,0	21,2	11,2
Osnovna škola	19,2	23,4	21,8
Srednja škola	28,3	36,0	47,1
Više obrazovanje	2,7	4,0	4,1
Visoko obrazovanje	3,6	5,3	7,8
Nepoznato	0,7	1,5	0,7

Tablica 1. Stanovništvo staro 15 godina i više prema završenoj školi u % [6]

Na temelju pokazatelja koji se nalaze u tablici 1 i opredjeljenja Vlade Republike Hrvatske za postizanjem društva znanja očekivao bi se znatno veći broj odraslih koji sudjeluju u osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju. U promatranom razdoblju, tablica 2, prosječni godišnji broj odraslih koji sudjeluju u osnovnom obrazovanju iznosi oko 425 polaznika, s tim da je u posljednje dvije analizirane školske godine

osjetan izraziti pad broja polaznika. Iz tih je razloga u nadolazećem razdoblju potrebno povećati broj odraslih osoba koje pohađaju osnovno obrazovanje. Osnovna je razina naobrazbe iznimno bitna budući da povećava kapacitet ljudi za učenjem i korištenjem informacija te predstavlja osnovu bez koje daljnje razine naobrazbe nisu moguće.

Godina	Škole i druge ustanove	Razredni odjeli i obrazovne grupe	Ukupno polaznici	Nastavnici ukupno	Nastavnici s punim radnim vremenom
2000/01	8	30	463	66	16
2001/02	8	29	430	55	24
2002/03	8	26	457	66	23
2003/04	8	45	479	75	25
2004/05	7	35	484	61	24
2005/06	6	41	495	45	23
2006/07	7	31	289	57	37
2007/08	7	30	304	67	21

Tablica 2. Osnovno obrazovanje odraslih [7] [8]

Ukoliko se stanovništvu koje ima nepotpunu osnovnu školu dodaju oni sa završenom samo osnovnom školom, dobije se brojka od oko 40% stanovništva s izrazito nepovoljnom razinom obrazovanosti. Spomenuti pokazatelj govori o konkurentnosti radne snage u Hrvatskoj u vremenu kada Hrvatska želi postati sudionikom europskog društva znanja. Ukoliko se starijem stanovništvu pruži prilika za završavanjem barem osnovne i/ili srednje škole, došlo bi do smanjenja barem strukturnog dijela nezaposlenosti nastalog zbog gašenja velikih industrijskih postrojenja, zamjene rada tehnologijom i zbog tranzicije iz industrijskog prema informacijskom i društvu znanja. U tablici se 3 može vidjeti broj polaznika srednjeg obrazovanja odraslih.

U promatranom razdoblju može se zamijetiti trend povećanja broja polaznika srednjeg obrazovanja odraslih. Sveukupan je broj polaznika srednjeg obrazovanja odraslih u promatranom razdoblju od osam godina iznosio 42 816 osoba. Obzirom da je broj nezaposlenih, prema Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, u ožujku 2009. godine, iznosio 318 658 osoba, broj od 42 816 osoba nema velikog utjecaja na smanjivanje nezaposlenosti. Stoga je postojeći trend laganog porasta broja odraslih koji pohađaju srednje obrazovanje potrebno znatnije ubrzati. Pored poticanja na završavanje srednjoškolske naobrazbe potrebno je sadržajno uskladiti ponudu programa za obrazovanje odraslih sa stvarnim potrebama na tržištu rada.

Godina	Škole i druge ustanove	Razredni odjeli i obrazovne grupe	Ukupno polaznici	Nastavnici ukupno	Nastavnici s punim radnim vremenom
2000/01	41	177	3 604	924	114
2001/02	43	183	3 560	967	165
2002/03	43	161	3 538	1 002	102
2003/04	61	344	6 004	1 275	97
2004/05	70	376	6 789	1 779	46
2005/06	65	330	5 565	1 523	89
2006/07	65	400	6 913	1 589	85
2007/08	70	433	6 843	1 749	106

Tablica 3. Srednje obrazovanje odraslih [7] [8]

O obrazovanju odraslih na višim i visokim učilištima u Hrvatskoj za sada ne postoje statistički pokazatelji. Prema mišljenju autora, uvođenje binarnog sustava visokoškolskog obrazovanja, prema kojemu se visoka naobrazba u Hrvatskoj stječe na sveučilišnim i stručnim studijima, znatno bi trebalo doprinijeti povećanju sudjelovanja odraslih osoba u visokoškolskoj naobrazbi. Razlog tomu je ustrojavanje stručnih studija koji imaju kraći vijek trajanja, njihova fleksibilnost i pragmatičnost te usmjerenost prema tržištu rada, a nadalje dostupnost u manjim regionalnim sredinama Republike Hrvatske.

U daljnjem se tekstu prikazuju stope ukupnog sudjelovanja odraslih u Hrvatskoj u raznim oblicima obrazovanja i usavršavanja, prema pokazateljima koji su dostupni u Eurostatu. Pokazatelj predstavlja udio osoba između 25 i 64 godine starosti u ukupnoj populaciji te dobi, koji su izjavili da su u zadnja četiri tjedna prije provođenja ispitivanja sudjelovali u bilo kojem obliku obrazovanja ili dodatnog usavršavanja.

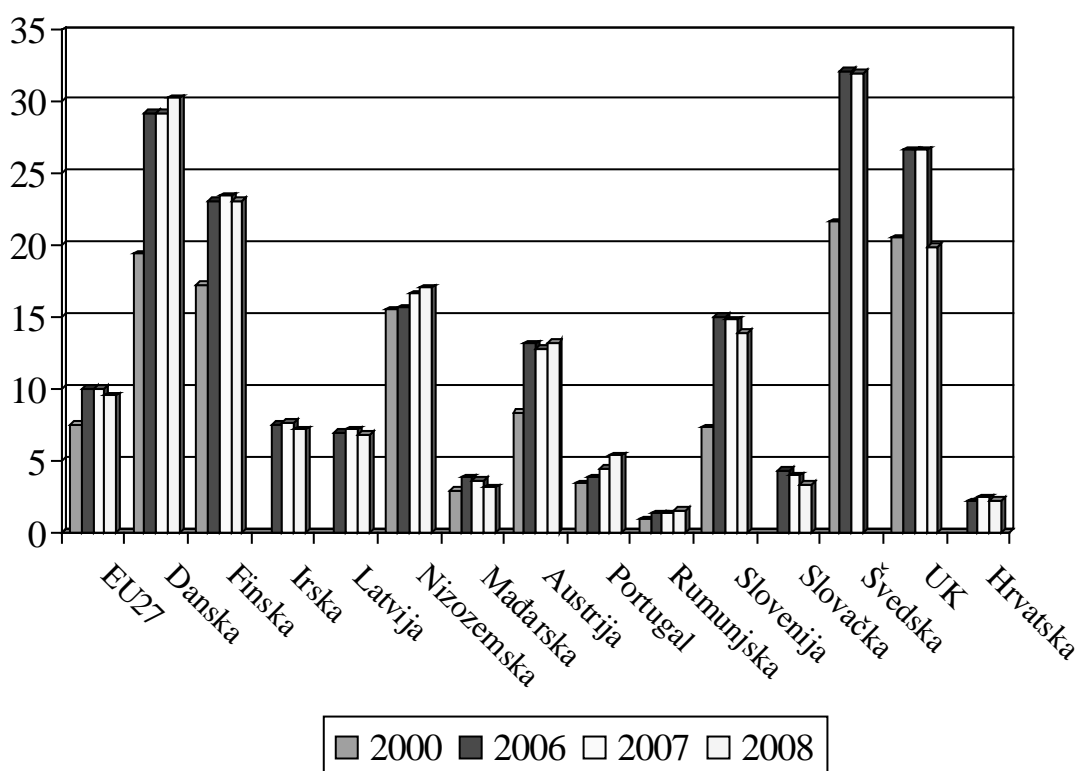
Godina	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Udio odraslih (25-64) koji su sudjelovali u obrazovanju i izobrazbi, ukupno	1,9	1,8	1,9	2,1	2,9	2,4	2,2
Udio žena (25-64)	1,9	1,9	2,0	2,1	2,8	2,6	2,3
Udio muškaraca (25-64)	2,0	1,8	1,8	2,0	3,1	2,2	2,1

Tablica 4. Sudjelovanje odraslih (25-64) u cjeloživotnom obrazovanju u Hrvatskoj [9]

Analizirajući pokazatelje koji su prikazani u tablici 4 sa sigurnošću se može reći kako cjeloživotno obrazovanje odraslih, koje u današnje vrijeme poprima sve veću važnost, u obliku završetka osnovnog, srednjeg ili visokog obrazovanja starije populacije, prekvalifikacije, obuke na poslu i slično, u Hrvatskoj ne bilježi potrebni uzlazni trend. U usporedbi sa zemljama EU-a u Hrvatskoj samo 2,2% ljudi starijih od 25 godina sudjeluje u određenom obliku obrazovanja, dok prosjek zemalja EU27 iznosi oko 10%. Budući se u posljednjih nekoliko godina postotak obrazovanja

odraslih u Hrvatskoj čak i smanjuje za očekivati je da će proći još neko vrijeme prije nego li zaživi uzlazni trend.

Na grafikonu 1, prema Eurostatu, daje se pregled sudjelovanja odraslih osoba (25-64 godina starosti) u raznim oblicima obrazovanja i usavršavanja u zemljama Europske unije i u Hrvatskoj. Usporedba prikazana na grafikonu 1 opravdava zaključak koji govori kako u Hrvatskoj obrazovanje odraslih čini najzapušteniji dio obrazovnog sustava te kako Hrvatsku u pogledu obrazovanja odraslih čeka još dug i težak put. Hrvatskoj je javnosti potrebno predstaviti važnost koncepta cjeloživotnog obrazovanja i učenja koja je proklamirana Lisabonskim procesom kao temeljem izgradnje najdinamičnijeg i najkonkurentnijeg svjetskog gospodarstva temeljenog na znanju.

Grafikon 1. Sudjelovanje odraslih (25-64) u cjeloživotnom obrazovanju [9]

5. Zaključak

Danim pregledom u radu može se zaključiti kako je uvođenje i proklamiranje koncepta cjeloživotnog obrazovanja odraslih razuman odgovor na gospodarske potrebe u 21. stoljeću. Sve brže promjene znanosti, tehnologije, proizvodnih procesa i utjecaj globalizacije zahtijevaju da se čovjek kontinuirano obrazuje i usavršava kako bi udovoljio novim zahtjevima na radnom mjestu. Spomenute brze promjene dovode do iščezavanja određenih radnih mjesta pa čak i zanimanja te je stoga nužno poticati stanovništvo s takvim kvalifikacijama na prekvalifikaciju kako bi ipak pronašli novo zanimanje kao i novo radno mjesto. U protivnom takvi bi ljudi bili osuđeni na nezaposlenost i bili bi ozbiljnim kandidatima za klasu socijalno isključenih.

Prikazujući zakonodavni i institucionalni okvir obrazovanja odraslih u Hrvatskoj moglo se je uvidjeti kako je napravljen znatan pomak u pogledu proklamiranja istog. Međutim, kad se uzmu u obzir statistički pokazatelji zaključak je nešto drugačiji. Osim što su istraživanja cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih u Hrvatskoj izrazito deficitarna potrebno je spomenuti i kako nedostaju osnovni statistički pokazatelji o obrazovanju istih. U usporedbi sa zemljama Europske unije u Hrvatskoj samo 2,2% osoba starijih od 25 godina (2008.) sudjeluje u određenom obliku obrazovanja, dok prosjek zemalja Europske unije iznosi oko 10%. Izvršena usporedba nameće zaključak kako je u Hrvatskoj obrazovanje odraslih najzapušteniji dio obrazovnog sustava te kako je proces cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih još daleko od funkcioniranja na način kako je i zamišljen.

Stoga je potrebno utjecati na mentalni sklop ljudi u Hrvatskoj koji još uvijek smatraju kako je propuštena šansa završavanja jedne od razina obrazovanja u mladosti propuštena zauvijek. Potrebno je raznim mjerama i instrumentima poticati odrasle ljude, posebice one s neodgovarajućim kvalifikacijama, na razne oblike prekvalifikacije ili dodatne naobrazbe. Na taj bi način i oni koji su socijalno isključeni postali aktivni građani koji bi doprinijeli cjelokupnom hrvatskom razvoju. U protivnom, Hrvatska neće raspolagati s dovoljno kvalificirane radne snage, koja posjeduje strateške vještine potrebne za 21. stoljeće, a koja bi provela hrvatsko društvo kroz prijelazno razdoblje prema društvu i gospodarstvu znanja.

6. Literatura

- [1] Europska komisija (2000). Memorandum o cjeloživotnom učenju, *Dostupno na:* [http://web.aoo.hr/Documents/18\)%20Memorandum%20o%20cjelo%20C5%20BEivotnom%20u%20C4%20Denju.pdf](http://web.aoo.hr/Documents/18)%20Memorandum%20o%20cjelo%20C5%20BEivotnom%20u%20C4%20Denju.pdf) *Pristup:* 29-08-2009
- [2] *Zakon o obrazovanju odraslih* (Narodne novine 17/07)
- [3] Vlada Republike Hrvatske (2001). Odgoj i obrazovanje, Bijeli dokument o hrvatskom obrazovanju, *Dostupno na:* <http://web.aoo.hr/Documents/1%20Odgoj%20i%20obrazovanje%20-20Bijeli%20dokument%20o%20hrvatskom%20obrazovanju.pdf> *Pristup:* 29-08-2009
- [4] Vlada Republike Hrvatske (2004). Strategija obrazovanja odraslih, *Dostupno na:* <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2250> *Pristup:* 29-08-2009
- [5] *Uredba o osnivanju Agencije za obrazovanje odraslih* (Narodne novine 59/06)
- [6] Državni zavod za statistiku (2001). *Popis stanovništva 2001.*
- [7] Državni zavod za statistiku (2006). *Statistički ljetopis 2006.*
- [8] Državni zavod za statistiku (2009). *Statistički ljetopis 2009.*
- [9] Eurostat (2009). Strukturni indikatori, *Dostupno na:* <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem080> *Pristup:* 20-04-2010

Photo 066. Komusina/ Komušina